Universiteit
Leiden
The Netherlands

Woord en wetsteen: beschouwingen over schrijven op het snijvlak van kunst en wetenschap

Rasker, M.N.A.

Citation

Rasker, M. N. A. (2022, October 18). *Woord en wetsteen: beschouwingen over schrijven op het snijvlak van kunst en wetenschap*. Retrieved from https://hdl.handle.net/1887/3484291

Version:	Publisher's Version
License:	Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden
Downloaded from:	https://hdl.handle.net/1887/3484291

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

15.

begin

Mijn vader verdween ruimschoots voordat ik hem had kunnen leren kennen, en met hem verdween de monumentale Statenbijbel uit 1638 die mijn ouders bij gelegenheid van hun onfortuinlijke huwelijk door mijn grootouders (matrilineair) was geschonken. Daarmee verdween en ontstond, in een gelijktijdigheid die slechts in de verbeelding en in de fysica kan bestaan, de kern van dit verhaal achter de einder.
Omdat mijn grootvader, de schenker van de huwelijksbijbel, zelf ook een exemplaar bezat, bevond de Statenbijbel zich aan beide zijden van de Atlantische Oceaan—de een ongekend, de ander alomtegenwoordig.
Maar dat besef kwam pas later, veel later. Nadat de Oceaan een te overbruggen grootheid was geworden: nadat ik in de zomer van 1972 op Houston Intercontinental landde en er voor het eerst die andere Bijbel zou zien—in mijn vaders huis, aan de Memorial Drive, Houston, Texas, USA.

De Statenbijbel was een van de vele boeken en bijbels die rondslingerden in de overvolle studeerkamer van mijn grootvader. De aanwezigheid van dat grote, in leer gebonden boek kleeft in de herinnering een zelfde huislijkheid aan als het schort van mijn grootmoeder, dat weliswaar een eigen haakje had maar evengoed overal in de keuken kon worden aangetroffen omdat de deurbel had geklonken en het haastig was afgelegd.
Ik kwam graag in de studeerkamer van Opa, om "kantoortje" te spelen met de inhoud van zijn bureaulade in een hoekje op het tapijt terwijl hij een niet al te ingewikkelde klus afrondde: een krabbel in de kantlijn van de preek voor morgen, het adresseren van de post. Daar doemt een vroeg beeld op van dat grote Boek, ergens in een hoek op de grond als een oude hond die ligt te slapen, terwijl ik me verdiep in het wondere mechaniek van de postweegschaal.
De kamer had openslaande deuren naar een bemost balkon. Ik geloof niet dat die deuren ooit open gingen. Ook zie ik Opa niet in het tegenlicht staan, de handen op de rug gevouwen, starend door de ruit naar de niet al te ijverig onderhouden tuin. Mijn grootvader zat aan een bureau en schreef preken en boeken. Hij was wat in zijn hoofd omging en via de omweg van pen en papier materialiseerde in woorden op de kansel of tussen de harde kaften van een boek. Misschien was Opa voor mij wel

meer *verschijnsel* dan mens, waardoor ik hem tamelijk moeiteloos kan inweven in het verhalentapijt van mijn kinderjaren. Evengoed was ik voor hem ook meer "hoofd" dan "meisje"; meer *tabula rasa* dat kon worden overladen met kennis en wijsheid dan een wiebelig wicht met sprieterig haar en met een gat in haar maillot.
Het was een verstandhouding die ons paste als het koperbeslag om dat dikke boek—het Boek dat hij op een dag onceremonieel onder zijn bureau schoof bij wijze van voetenbankje, mij op een kruk erbij plantte en me een potlood in handen gaf waarvan hij de punt zojuist had geslepen in het apparaatje dat als een bankschroef aan de rand van het bureau bevestigd was.

Dat wat naast mij zat—dat vertrouwde verschijnsel dat rook naar koffie en *Old Spice,* wiens stem vanaf de kansel me even vertrouwd was als wanneer het een gedichtje voorlas van Annie M.G. Schmidt—kreeg die dag een nieuwe dimensie toen ik voor het eerst in mijn leven uit letters een uniek wezen componeerde: APO.
Het was niet het woord dat de dingen maakte. Het woord was een ding waarmee ík de wereld maken kon!
Opa was *mijn* APO geworden. Zoals ik *zijn* AYAM werd, aangezien ik als linkspoot in spiegelschrift schreef.
Woorden zijn meer dan namen voor de dingen, zoals letters meer zijn dan legoblokjes van de taal. Nog voordat ik goed en wel BOOM ROOS VIS kon schrijven liet hij me, met mijn tenen op de Statenbijbel, ook het Griekse en het Hebreeuwse alfabet zien: bouwstenen van Bijbel en Babel, het woord als kiem van verbeelding en verwarring.
Zou Opa zich hebben gerealiseerd wat hij me toen werkelijk leerde?

Nog een beeld: hoe hij me telkens wanneer we op zijn studeerkamer woordjes hadden geschreven op de arm nam, ik met mijn velletje papier in de hand, om in de kapspiegel van Oma te bekijken hoe de woorden lopen: niet van rechts naar links, Maya, maar van links naar rechts. Van links naar rechts.

Alle woorden. Behalve een enkeling.

BĚRĚ' SÎT[46] תִּישאֵרְב

46 | In den beginne